

טומאה דחיה (צ"ל דחויא) הוא, מה לי חד דחויא מה לי שתי דחיות' – נראה לכאורה שרבה חולק על הכלל 'הואיל ואישתרי אישתרי' [מלבד בדברים 'דחויים']. ואכן כן נראה מדברי התוס' ביבמות (ח. ד"ה רבא). ולפי זה חולק רבא על עולא וסובר ביאה במקצת לא שמה ביאה (וכן פסק הרמב"ם ועוד, וכו"ל. וכ"כ הריטב"א ביבמות).

ואולם אין הדבר מוסכם (ע' שם בתוס' בתירוצם השני. וע"ע רעק"א שם; טורי אבן מגילה ג; זבה תודה כאן; חדושי הגר"ז בענגיס ח"א נד; שו"ת חסד לאברהם או"ח סו; שבט הלוי ח"ח קלז, ח). ולפי זה דברי רבא מתפרשים כסברה בעלמא, שיש יותר מקום לסברת 'הואיל ואשתרי' בדחיה מאשר בהותרה (ע' בזה בערוך לגר ובחדושי ר' עזריאל הילדסהיימר ביבמות שם).

## דף לג

**'ואי אמרת ביאה במקצת לא שמה ביאה, ליעייל ידיה ולסמוך?...' – משמע בגמרא שאם הסמיכה נעשית בשער ניקנור והשחיטה בפנים, אפילו בהפרש פסיעה אחת בלבד, בטלה תכיפות הסמיכה לשחיטה.**

ואף על פי שכתבו התוס' (בסוטה לט. ד"ה כל) שעד כ"ב אמה נקרא 'תכף לסמיכה שחיטה' [וכן פסק הרמ"א (באו"ח סו). ואכן המג"א (סק"ג) תמה מכאן. וכן הקשה החכם צבי (קכח) ובשו"ת חות יאיר (רכז) וע"ע בשאר מפרשים] – כאן שונה, לפי שאין חסרון התכיפה מצד המרחק אלא משום שהשחיטה אינה נעשית באותה רשות של הסמיכה, זו בעזרה וזו חוצה לה. ושני עניני חוסר-תכיפות ישנם; מצד המרחק ומצד שינוי הרשות (עפ"י כרתי ופלתי יט; קהלות יעקב מה, ז).

וכן מובא בפוסקים (או"ח קסו ע"ש במשנ"ב סק"ה בשם הגר"ז ובגדי ישע), שמה שנתן הרמ"א שיעור להפסק כדי הילוך כ"ב אמה – זהו באותה רשות, אבל אם הולך מרשות זו לרשות אחרת, אפילו הליכה מועטת הרי זו הפסק.

ויש מפרשים, מפני שאי אפשר לה לשחיטה להעשות באותו מקום של הסמיכה, ועל כרחו חייב להביא הבהמה ממקום למקום, הלכך בטלה התכיפות. ולפי זה אין מכאן ראיה לכל שינוי רשויות שמהוה הפסק, אלא במקום שאינו ראוי בלבד, וכמו שאמרו 'כל הראוי לבילה אין בילה מעכב...' (ע' בשו"ת חות יאיר סו"י רכז).

**'אלא איפוך, סמיכת אשם מצורע לאו דאוריתא, ותכף לסמיכה שחיטה דאוריתא' – כתבו התוס' (עפ"י חגיגה טז:), כיון שמן התורה אינו סומך, אומרים לו שלא להכביד בידי על הקרבן, שנמצא בהשענותו עובד בקדשים שלא במקום מצוה.**

נמצינו לפי זה חוזרים מתירוך רב יוסף [ל'איכא דאמרי'] שלכך אינו מכניס ידיו וסומך, כי כל הסומך ראשו ורובו מכניס שהרי צריך לסמוך בכל כחו – הלא עתה אין שייך לומר כן אם סמיכתו לאו דאוריתא, שאסור לו לסמוך בכל כחו. [ואין לומר מ"מ חששו שמא יטעה ויכניס ראשו ורובו – שהרי מזהירים אותו קודם השחיטה הקל ידיך, כדאמרו בחגיגה שם שלכך נשים סומכות רשות]. וזקוקים אנו לתירוך הראשון: הא מני ר' יוסי בר' דאמר מרחק צפון.

ולפי זה, להלכה שכתב הרמב"ם (בית הבחירה ה, טו-טז כדעת רבי) שגם מקום עמידת הכהנים והעם בכלל 'צפון' הוא, וגם פסק 'ביאה במקצת לא שמה ביאה' (ביא"מ ג, יח) – הרי המצורע מכניס ידיו פנימה וסומך, ושוחטים אותו באותו מקום. ואכן כך נראה מפסק הרמב"ם (מחו"כ ד, ב ע"ש בכס"מ). ויש חידוש מסוים בדבר, שהרי מן התורה אינו טעון כלל סמיכה ומדרבנן

הלא אסורה אפילו ביאה במקצת, כמו שכתב הרמב"ם (ביא"ג, יח) שלוקה מכת מרדות, והיה מקום לומר שאסור לו מדרבנן להכניס ידיו כדי לסמוך. (וכעיקרי הדברים כתב בשו"ת חות יאיר רכו. ואילו בחזו"א (נגעים יב, ו) וע"ש בססק"ח) נקט דרך אחרת בשיטת הרמב"ם, דלא כהר"י קורקוס והכס"מ).

למסקנא, מדין תורה שחיטת אשם מצורע יכולה להיות מרוחקת מן השער; או משום שאין אשם מצורע טעון סמיכה כלל, או משום שתכף לסמיכה שחיטה לאו דאורייתא. ובוזה פרש בספר משך חכמה (פר' מצורע יד, יג) את לשון הכתוב באשם מצורע 'ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העלה במקום הקדש' – השמיענו שיכול לשחטו בין האולם ולמזבח, 'מקום הקדש' – מקום מקודש שהנכנס לשם לוקה, ואין צריך לשחוט סמוך למקום עמידתו.

**(ע"ב) 'טמא שנגע בקודש – ריש לקיש אמר: לוקה... בכל קדש לא תגע. ורבי יוחנן אמר: אינו לוקה, ההוא בתרומה כתיב' – מפשטות הדברים נראה שלר' יוחנן, טמא הנוגע בתרומה לוקה**

והנוגע בקודש אינו לוקה. וכ"מ מרש"י ותוס' כאן. ובמקום אחר (מכות יד:) תמהו התוס' על טעם הדבר, שלא מצינו חומר בתרומה מבקדש. [נראה פשוט שאין כוונתם בקושיא ללקות בנגיעת קודש מקל וחומר, שהרי אין מזהירים ועונשים מן הדין (ערש"י כאן) אלא הקושיא על סברת הדרש, שאין מסתבר לדרוש לאו בנגיעת תרומה ולא בקדש]. ואולם המאירי נתן טעם; שמא דוקא משום קולת התרומה החמירה תורה בנגיעתה, מפני שאנשים מקלים בה יותר מבקדשים ויש בה יותר חשש שיבואו לאכלה בטומאה.

והביאו התוס' שם פירוש הר' שלמה מדרוי"ש שאין כוונת הגמרא על אזהרת נגיעה בלאו אלא ללמד שטבול יום פוסל את התרומה בנגיעה. (וכתב במשנה למלך שכן היא שיטת הרמב"ם. וע"ע שער המלך תרומות יב, א; טהרת הקדש וזבח תודה כאן; אוצר הספרי לגר"מ זמבא, בראש הספר; בית ישי קבו הערה ב).

ופשוט שאע"פ שאין לאו בדבר, יש איסור מצד אחר – שמפסיד התרומה בטמאו אותה, ואיסורו משום 'משמרת תרומותי'. ובשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א רטו, ב) צידד שאף לאותן דעות שלוקה בנגיעה, גדר האיסור הוא משום הפסד התרומה, וע"ש נפקא מינה בכרשנין וכד' שאינם מיועדים לאכילת אדם אלא לבהמה ואינו מפסידם בנגיעה.

ולרמב"ן (בשבועות ז) שיטה מחודשת; לריש לקיש לוקה על נגיעת תרומה, שהרי שנינו בברייתא ש'בכל קדש' כולל תרומה, ופרש שגם ריש לקיש מודה לכך. והריטב"א חלק.

בספר משך חכמה (תזריע יב, ד) הוסיף טעם מושכל מדוע אין מלקות בנגיעת תרומה רק בנגיעת קדש, לריש לקיש (ונקט כן בפשיטות, ללא אייכור מחלוקת הראשונים); לפי שאיסור הנגיעה עניינו כסייג אל האכילה והרי האכילה בקדשים – בחיוב כרת, לפיכך עשתה תורה סייג לדבריה שלוקה אף בנגיעתו [כשם שלוקים על קירבה לעריות להרמב"ם]. ואולם בתרומה הלא מיד כשנגע בה ונטמאה אין האוכלה במיתה (כבסנהדרין פג. וע"ש בתד"ה פרט), ולא יצויר מיתה אלא בטמא האוכל תרומה טהורה שהוא מקרה רחוק, הלכך אין לעשות סייג על כך שיהא הנוגע בה לוקה שמא יבוא לידי אכילה.

## דף לד

**'אמר אביי: מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל לוקה, דאמר קרא והבשר לרבות**